

Arbeidstilsynet

Det viktige arbeidet med å forebygge vold og trusler

Hans Petter Nilsen

Rådgiver i seksjon for Veiledning

1

Vold og trusler er ikke et individuelt
problem

Arbeidstilsynet

2

Vold og trusler er ikke et individuelt problem

Men et arbeidsmiljøproblem

3

4

Arbeidstilsynets definisjon av vold og trusler

- **Trussel** er et verbalt angrep eller handling som tar sikte på å skade eller skremme en person.
- **Vold** er enhver handling som har til hensikt å føre til fysisk eller psykisk skade på en person.

«Til hensikt» er i denne definisjonen brukt for å skille handlingen fra rene uhell som også kan føre til skader

5

6

Arbeidstilsynets tilnærming

Forebyggende arbeidsmiljøarbeid

Bidra til at virksomhetene gjør det de skal for at de ansatte ikke skal bli syke eller skadet på jobb.

Arbeidstilsynet

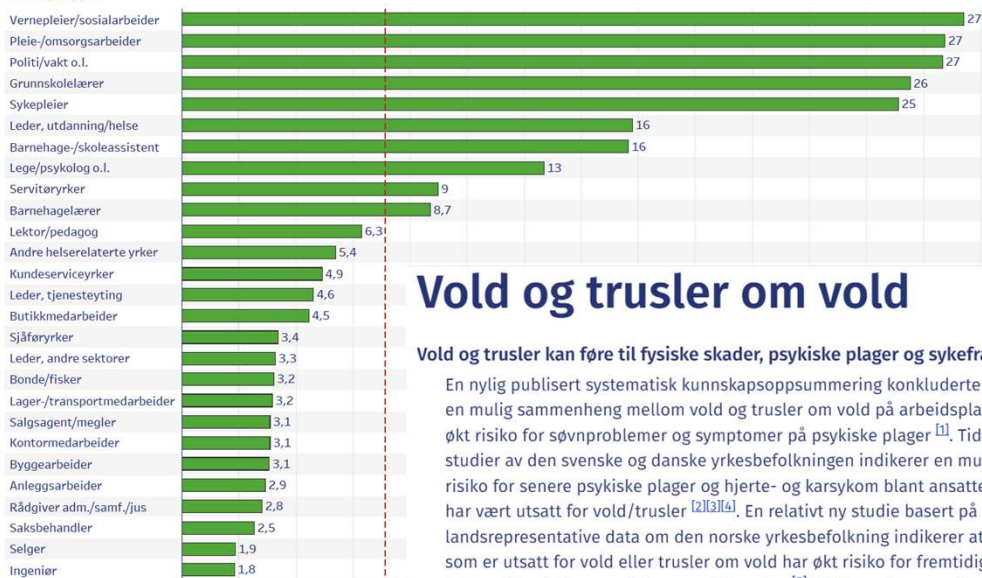
Bekjempe useriøsitet og arbeidslivskriminalitet

Arbeidstakere skal ha gode og trygge arbeidsforhold, og lovlige lønns- og arbeidsvilkår.

7

Yrkesgrupper

Arbeidstilsynet

Vold og trusler om vold

Vold og trusler kan føre til fysiske skader, psykiske plager og sykefravær.

En nylig publisert systematisk kunnskapsoppsummering konkluderte at det er en mulig sammenheng mellom vold og trusler om vold på arbeidsplassen og økt risiko for søvnproblemer og symptomer på psykiske plager ^[1]. Tidligere studier av den svenske og danske yrkesbefolkningen indikerer en mulig økt risiko for senere psykiske plager og hjerte- og karsykdom blant ansatte som har vært utsatt for vold/trusler ^{[2][3][4]}. En relativt ny studie basert på landsrepresentative data om den norske yrkesbefolkning indikerer at ansatte som er utsatt for vold eller trusler om vold har økt risiko for fremtidig legemeldt sykefravær på tvers av ulike yrker ^[5]. Tidligere har man funnet økt risiko for sykefravær blant ansatte som har vært utsatt for vold eller trusler om vold i helse- og omsorgsykker ^[6].

8

Næringsgrupper	2007	2013	2020	
	Risiko (%)	Risiko (%)	Risiko (%)	N
Jord-/skogbruk/fiske	6,9	6,8	6,1	3169
Bygge-/anleggsvirksomhet	6,4	4,6	6,0	13626
Overnatting/servering	4,6	6,4	5,8	5222
Transport/lagring	3,2	2,4	5,6	7534
Helse-/sosialtjenester	3,3	3,5	4,5	25572
Undervisning	2,4	2,4	3,4	7817
Industri	4,3	4,2	3,3	6825
Kraft-/vannforsyning	*	5,9	2,7	914
Private tjenester ellers	1,9	2,6	2,7	3409
Offentlig administrasjon/forsvar/trygd	1,9	2,9	2,5	4204
Varehandel/reparasjon av motorvogner	2,3	2,2	2,4	8224
Ukjent eller ikke oppgitt	2,1	2,6	2,3	8696
Utvinning av råolje/naturgass	2,7	2,4	2,1	1315
Forretningsmessig tjenesteyting	1,4	4,0	1,9	2359
Faglig/vitenskapelig/teknisk tjenesteyting	*	1,6	1,1	1908
Totalt	3,0	3,1	3,3	101739

STAMI
STATISTISKE
ANALYSEINSTITUTT

9

– Jeg synes ikke at lærerne eller akseptere at noen sier eller gjør

Før dette intervjuet var det flere elever som ba elevr de ikke alltid føler seg trygge på skolen.

Publisert: 3. april

Mange lærere blir utsatt for vold – Henriette ble angrepet med hammer

De blir slått, sparket, lugget og spyttet på. Lærere i grunnskolen har over fire ganger så høy risiko for å bli utsatt for vold sammenlignet med andre yrkesgrupper.

Elina Rydland Ørnhauget
Journalist

Mathias Nylenna
Journalist

Publisert 16. mars kl. 10:02
Oppdatert 17. mars kl. 10:36

Vold og trusler øker dramatisk i skolen – så langt i år er det meldt om nesten 140 tilfeller

KOMMENTAR

Jon Jacobsen
Innholdsredaktør

«Det står en fyr ute i skolegården med en pistol»

«Dere skal dø»

«Elev tok plutselig kvelertak på meg og klorte i ansiktet»

«Jeg skal finne en øks, så kommer jeg og dreper dere»

«Elev sa at han skulle kaste kniv på ansatte»

VOLD OG TRUSLER: Hvor godt du kjenner til den hverdagen som utspiller seg i tusenvis av undervisningsrom? Foto: Montasjer: Fredrikstad Blad

Bergen politianmelder ikke vold eller drapstrusler mot lærere. – Sender et signal om at ansatte er rettsløse.

De siste fire årene har ansatte i bergensskolen rapportert om vold og trusler over 7000 ganger. Ingen av sakene har endt i anmeldelse.

Publisert: 6. mars

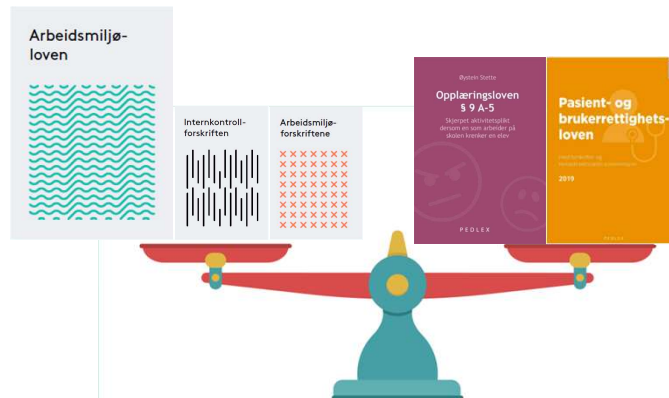
Over 1500 voldshendelser i bergensskolen hittil i år – vurderer skolestenging

– Det er kanskje på tide at vi stenger skoler der det er mye vold, sier Jenny Ramo, hovedverneombud i Bergen.

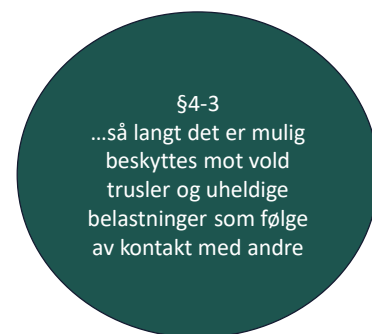
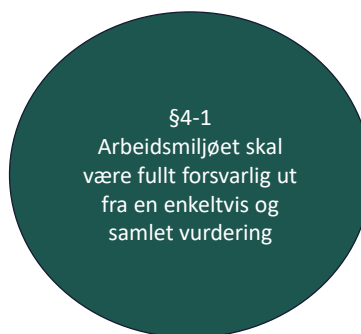
10

Regelverket

11

Hva sier Arbeidsmiljøloven?

12

Tabell 8: Antall tilsyn med brukermålet arbeidsgivere forebygger arbeidsrelaterte muskel-, skjelett-, og psykiske plager, fordelt på næringer med flest tilsyn, 2024. Én virksomhet kan være registrert i opptil tre næringskoder.

Næring	Antall tilsyn	Andel tilsyn med brudd	Antall reaksjoner pr tilsyn med reaksjon
Helse- og sosialtjenester	746	85 %	1,9
Bygge- og anleggsvirksomhet	449	74 %	2,6
Undervisning	172	95 %	1,9
Overnattings- og serveringsvirksomhet	49	55 %	1,4
Varehandel, reparasjon av motorvogner	47	70 %	1,7

Tittel	Antall tilsyn med reaksjon
Vold, trusler om vold og uheldige belastninger - kartlegging, risikovurdering, tiltak og plan	101
Vold og trussel om vold - opplæring	74
Bedriftshelsetjeneste - bistand til påleggsgjennomføring	69
Bedriftshelsetjeneste - plan for bistand	54
Vold og trusler - rutiner	34
Psykiske plager - plan og tiltak	33
Psykiske plager - kartlegging og risikovurdering	33
Verneombud - opplæring	20
Vold og trussel om vold - informasjon	20
Kompetanse - arbeidstaker som er satt til å lede andre	18
Psykososiale og organisatoriske faktorer – plan og tiltak	17
Psykososiale og organisatoriske faktorer – kartlegging og risikovurdering	16
Verneombud - inndeling i verneområder	14
Muskel- og skjelettplager - kartlegging og risikovurdering	13
Verneombud - <u>tatt</u> med på råd	13
Muskel- og skjelettplager – plan og tiltak	11
HMS arbeid - avviksrutine	11
HMS-arbeid - utøve systematisk arbeid med helse, miljø og sikkerhet	10
HMS arbeid - opplæring i bruk av avvikssystem	10
Vold og trussel om vold - oppfølging av arbeidstaker som har vært utsatt for vold og trussel om vold	9
Arbeidsulykke - kartlegging, risikovurdering, tiltak og plan	9
Tids- og arbeidspress - kartlegging, risikovurdering, plan og tiltak	7
HMS-arbeid - tiltak og plan	7
HMS-arbeid - oversikt over organisering, ansvar og myndighet	7

Hva erfarer inspektørene?

- Vold og trusler er et økende problem i flere bransjer
 - Antall tips og ulykker har økt
- Samtidig har virksomhetene et **stort** potensial for å forebygge bedre
 - Ledelse må ta ansvar

Hva ser Arbeidstilsynet etter?

Kartlegging og
risikovurdering

Opplæring og
øvelse

Informasjon, avvik
og avviks-
håndtering

Hva ser Arbeidstilsynet etter?

Kartlegging og
risikovurdering

Opplæring og
øvelse

Informasjon,
avvik og avviks-
håndtering

Kapittel 23A Arbeid som kan medføre fare for å bli utsatt for vold og trussel om vold.

Kapitlet tilføyd ved [forskrift 17 nov 2016 nr. 1339](#) (i kraft 1 jan 2017).

- § 23A-1. Risikovurdering av fare for å bli utsatt for vold og trussel om vold
- § 23A-2. Opplæring ved arbeid som kan medføre risiko for å bli utsatt for vold og trussel om vold
- § 23A-3. Informasjon ved arbeid som kan medføre risiko for å bli utsatt for vold og trussel om vold
- § 23A-4. Tiltak mot volds- eller trusselsituasjoner
- § 23A-5. Arbeidsgivers oppfølging av arbeidstaker utsatt for vold og trussel om vold

17

Kartlegging og risikovurdering er

Grunnlaget for det systematiske HMS-arbeidet

Forebygger skader, sykdom og ulykker

Skaper et bedre arbeidsmiljø

18

§ 23A-1. Risikovurdering av fare for å bli utsatt for vold og trussel om vold

Arbeidsgiver skal kartlegge forhold ved arbeidssituasjonen som kan medføre at arbeidstaker blir utsatt for vold og trussel om vold. Ved planlegging, utforming og utførelse av arbeidet skal arbeidsgiver sørge for en enkeltvis og samlet vurdering av forhold som kan innebære fare for å bli utsatt for vold og trussel om vold.

Risikovurderingen skal særlig ta hensyn til:

- arbeidets organisering og tilrettelegging,
- hvor, når og i hvilke situasjoner arbeidstaker kan bli utsatt for vold og trussel om vold,
- alenearbeid,
- arbeidstidens plassering og organisering,
- bemanning,
- kompetanse,
- utforming av arbeidslokalene og tekniske løsninger,
- effekten av iverksatte og planlagte forebyggende tiltak.

19

Medvirkning

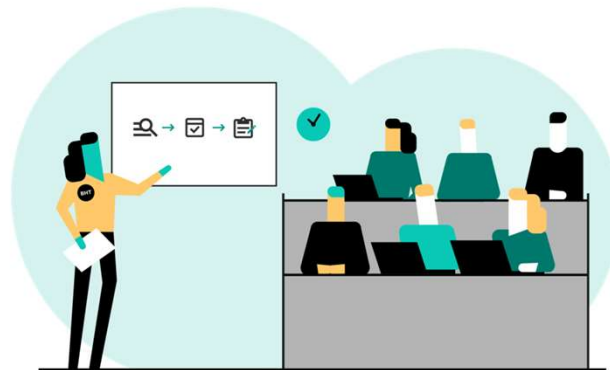
- Arbeidsgiver har ansvaret
- Verneombudet skal tas med på råd
- Å ta med VO og ansatte medvirker til
 - En bedre risikovurdering basert på faktiske oppgaver og utfordringer i deres arbeidsmiljø
 - Økt risikoforståelse
 - Økt eierskap til tiltak

20

23A-2 Opplæring

- «Ved arbeid som kan medføre risiko for å bli utsatt for vold og trussel om vold skal det gis nødvendig opplæring og øvelse i forebygging og håndtering av vold- og trusselsituasjoner, samt i bruk av eventuelt sikkerhetsutstyr.»

21

23A-2 Opplæring

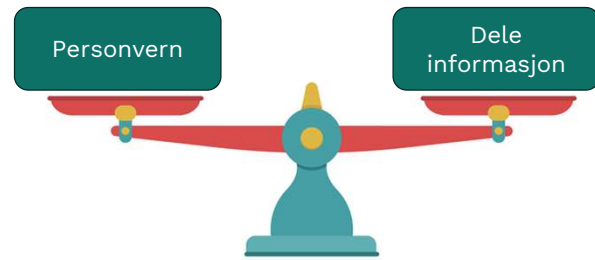
- Arbeidsgiver plikter å gi:
 - Opplæring basert på kartlegging og risikovurdering
 - Nødvendig kunnskap for å forebygge OG håndtere vold- og trusselsituasjoner
- Opplæring og øvelse må ta utgangspunkt i reelle hendelser

22

23A-3 Informasjon

- Krav om at ansatte skal få og dele informasjon om risiko og om hvilke tiltak som er satt inn
- Hvordan finne arenaer for å dele informasjon på en måte som ivaretar begge krav?

Dersom Saers hadde fått kjennskap til dette på forhånd, ville han sannsynligvis møtt og behandlet denne forstyrrelsen i eget klasserom på en annen og mer hensiktsmessig måte. Blant annet ville han neppe prøvd å skyve fysisk på gjerningsmannen, og kanskje derved ha unngått kvelertaket. Selv om Saers hadde vært lærer i mange år og derfor hadde lang erfaring i å håndtere alle typer elever, finner lagmannsretten det klart at risikoen for at han selv eller hans elever kunne bli skadet av gjerningsmannen, ville vært redusert dersom Saers hadde vært kjent med hans aggresjonsproblemer.

Lagmannsretten mener, som tingretten, at lovpålagt taushetsplikt ikke var til hinder for at informasjon kunne gis til alle skolens lærere i dette tilfellet.

25

§23A-4 Tiltak

- Må henge sammen med risikovurderingen

Særlig ta hensyn til:

- muligheter for tilkalling av hjelp
- Bemanning, kompetanse og alenearbeid

26

§23A-5 Følge opp arbeidstaker

- Arbeidsgiver skal følge opp arbeidstakere i etterkant av vold og/eller trussel hendelse
- Lag gode rutiner for oppfølging
- Trygg dine ansatte med instruksjoner

27

28

Hva nå?

- Hva gjenstår når det gjelder kartlegging og risikovurdering?
- Lag en handlingsplan med tiltak for å jobbe videre med forebygging av vold og trusler
 - Hvordan følger dere opp?
 - Hvordan sørger dere for medvirkning?
 - Hva trenger dere fra kommunen?

Søk
Meny

[Arbeidstilsynet](#) > [HMS](#) > Risikovurdering

Risikovurdering

Alle virksomheter har forhold som kan føre til skader eller helseplager hos arbeidstakerne. For å sikre at ingen blir skadet eller syke av jobben, skal alle disse forholdene kartlegges, forebygges og følges opp.

Innhold på denne siden

Hva er risikovurdering?

Risikovurdering omfatter

- en systematisk kartlegging og vurdering av alle forhold i arbeidet som kan føre til personskader, helseplager eller sykdom
- et systematisk arbeid med å identifisere og vurdere effekten av tiltak som kan redusere risikoen ved disse forholdene

Krav til systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid, Arbeidsmiljøloven § 3-1 (2) c

Krav til innholdet i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet, internkontrollforskriften § 5

Tilpass risikovurderingen til formålet og virksomheten

Risikovurdering kan gjøres på ulike måter. Det finnes ikke én bestemt risikovurderingsmetode som passer til alle typer arbeid, risikoforhold eller virksomheter.

Arbeidstilsynet

[Arbeidstilsynet](#) > [Arbeidsmiljø](#) > Vold og trusler på arbeidsplassen

Vold og trusler på arbeidsplassen

Mange arbeidstakere utsettes for vold og trusler i forbindelse med jobben sin. Dette er ikke et individuelt problem, men et arbeidsmiljøproblem som angår hele arbeidsplassen. Derfor må arbeidsgivere både forebygge vold og trusler og ha en plan for å følge opp arbeidstakere som blir utsatt.

Hva er vold og trusler?

- ✓ Vold og trusler i arbeidet er ikke et individuelt problem
- ✓ Arbeidsgiver og arbeidstaker må sammen definere hva som er vold og trusler i arbeidet
- ✓ Arbeidstilsynets definisjon av vold og trusler
- ✓ Eksempler på vold og trusler
- ✓ Hvem utøver vold og trusler?
- ✓ Hva kan være årsaken til vold og trusler?
- ✓ Hvilke konsekvenser har vold og trusler?
- ✓ Hva skiller vold og trusler fra trakassering?

Arbeidstilsynet

31

Arbeidstilsynet

For et godt arbeidsliv!

Følg oss:

- Facebook
- LinkedIn
- Nyhetsbrev
- Podkasten Arbeidslyst

Arbeidstilsynet.no:

- veiledning
- påmelding til kurs og seminarer
- verktøy for å jobbe med arbeidsmiljøet

32